

Referat odczytany na uroczystości nadania herbu gminie.

Na początku chciałbym Państwu w skrócie przybliżyć proces powstawania herbów.

Herby były oznaką rodów rycerskich i szlacheckich, a także miast, prowincji i państw. Herby pojawiły się w Europie Zachodniej w XII w. W Polsce występują od ok. XIII w. Stosowane były na pieczęciach, tarczach, hełmach i chorągwiach rycerskich. Herby miast eksponowano zwykle na frontach ratuszów i bramach miejskich.

Najstarszym motywem w heraldyce miejskiej były podobizny lub atrybuty świętych patronów, wzorowane na symbolice różnych instytucji kościelnych. Z czasem jednak galeria symboli używanych w herbach miast znacznie się powiększyła. Godła te w swej symbolice nawiązywały bardzo często do prawnej odrębności miast - ich samorządności. Jeszcze częściej w herbach miast prywatnych umieszczano znaki ich właścicieli dla podkreślenia ich uprawnień zwierzchnich w stosunku do samorządu miejskiego. Nagminnie w okresie przedrozbiorowym umieszczano w herbie miast godła szlacheckich właścicieli. Do zwyczaju tego powracano i później - w XIX i XX w., przy czym często przypomniano w herbie miast znaki rodowe ich prawdziwych, albo domniemanych założycieli.

Herby niektórych miast nawiązują do charakterystycznych elementów architektonicznych, wież pobliskiego klasztoru, dawnego zamku właścicieli czy miejskiego ratusza, inne do scen biblijnych, kultu świętych albo starych podań. Odzwierciedlenie w herbach znajdowało także naturalne otoczenie miast oraz główne zajęcia jego mieszkańców.

Istnieje zróżnicowanie poglądów w kwestii genezy i samego pojęcia herbu miejskiego. Powszechnie ich genezę wiąże się z XIII-wieczną akcją lokacyjną, choć rozwój herbów w różnych miastach przebiegał w różny sposób. Pojawiły się herby miejskie, nadane przez panujących w tzw. przywilejach herbowych, herby powstały także na drodze wyboru przez radę miejską lub wójta. W większości przypadków wzory herbów miast polskich ustaliły się w okresie od XVI do XVIII w.

W związku z aktualną reformą administracyjną wciąż powstają nowe herby miast, gmin i powiatów, a nawet województw. Współcześnie ustawa z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. nr 16/90 poz.95) zezwala radom gmin i miast na podejmowanie uchwał dotyczących herbu.

Inicjatorem nadania herbu gminie Zręby Kościelne był pan wójt Józef Rostkowski. Ta inicjatywa spotkała się z życzliwym przyjęciem radnych i mieszkańców gminy, którym bliskie są wszelkie działania związane z kultywowaniem tradycji, pielęgnowaniem historii i podnoszenie rangi naszej miejscowości. Niewątpliwie posiadanie herbu i eksponowanie go na zewnątrz doda naszej, coraz piękniejszej gminie co pokazuje ekspozycja Zaręby Kościelne dawniej i dziś splendoru.

Zręby Kościelne nigdy nie posiadały swego herbu, ale taki herb, jak każdy polski szlachcic posiadał Szymon Zaremba kasztelan konarski - sieradzki, sędzia ziemi sieradzkiej, który w swoich dobrach w Zarębach ufundował klasztor i kościół Reformatorów i właśnie herb gminy Zręby Kościelne nawiązuje do herbu rodu Zarembów - właścicieli

tych ziem. Jeszcze do niedawna herb Zarembów widoczny był na ścianie frontowej kościoła, lecz obecnie pozostał tylko jego zarys i trudno jest cokolwiek dojrzeć.

Początki naszej wsi sięgają czasów po bitwie pod Grunwaldem (1410r.), kiedy to rycerz niejaki Świętosław z Zarębina z ziemi wyszogrodzkiej, w uznaniu zasług, otrzymał od księcia Bolesława IV 20 włók ziemi nad rzeką Brok do zasiedlenia i założył tu wieś Zaremy Brokowo, później Borkowo - siedziba Zarembów herbu Zaremba.

W 1448 r. wieś otrzymała od księcia Bolesława IV prawo niemieckie. Na przełomie XV-XVII w. Zręby były wsią drobnoszlachecka, z której stopniowo wyrosła większa majątność. Z czasem wyodrębniły się dwie samodzielne wsie: Zaręby Kościelne i Zaręby Leśne.

W 1732 r. staraniem Szymona Zaremy miejscowość uzyskała prawa miejskie i do czasów wojen napoleońskich Zaręby Kościelne były miasteczkiem. Zaręby Kościelne, należały do powiatu nurskiego, w którego granicach było również Andrzejewo, Brok i Ostrów Mazowiecka.

Pierwszy kościół zbudowano w Zarębach w 1430 roku. Zmiana nazwy na Zaręby Kościelne nastąpiła w wyniku założenia parafii. Parafia Zarębska jest najmłodszą średniowieczną parafią na tym terenie, eregowana w 1449 r. W jej skład weszła część wsi z bardzo rozległej dotychczas parafii w Zuzeli. W 1462 r. kościół parafialny spłonął. Następny kościół drewniany również strawił pożar w roku 1881, zaś obecny, murowany, neogotycki p.w.św. Stanisława Biskupa wzniesiono w latach 1882-1900 z kamienia polnego i cegły - konsekrowany w 1900 r.

W 1761 r. do Zaręb Kościelnych Szymon Zaremba sprowadził zakonników- ojców reformatów. Następnie w 1765 r. rozpoczął budowę kościoła klasztornego, którą zakończono 1774r., kościół konsekrowany w 1792r.

O. Reformaci władali kościołem w Zarębach ku chwale Bożej do 1866r. Przyszły ciężkie czasy. Najwyższy ukaz o zniesieniu klasztoru został wydany przez władze carskie 28 XI 1864r.

Zjechał 24 IV 1866 r. komisarz ds. wewnętrznych i duchownych i na zasadzie nakazu, o godz. 13:00 ojcowie zakonni zostali wywiezieni dożywotnio do Pińczowa - ówczesnej ziemi Kieleckiej. Pozostawiono najmłodszego O. Reformata ks. Florian Szrodę.

Opiekę nad zabudowaniami klasztornymi przejęła parafia, a po spaleniu się w 1881 r. kościoła św. Stanisława przeniesiono tutaj ośrodek parafii.

Fundator klasztoru Szymon Zaremba zmarł w 1768 r. Zwłoki fundatora odzianego w kontusz i pas polski zostały zabalsamowane i złożone w podziemiach klasztoru. Trumna ze zwłokami zachowała się do dziś w dość dobrym stanie (w czasie II wojny światowej częściowo ograbione i uszkodzone). W podziemiach znajdują się tablice epitafijne Jędrzeja Świdorskiego (zm. w 1814 r.), sędziego i miecznika ziemi nurskiej oraz katakumby ze zwłokami o. o. Reformatów.

Powróćmy jednak do herbu naszej gminy.

Po wysłuchaniu historii powstania naszej miejscowości na pewno wszyscy zrozumieli dlaczego herb Zaręb Kościelnych wygląda tak a nie inaczej. Herb nawiązuje do tradycji i historii naszej gminy.

Założycielem naszej miejscowości był ród Zrembów posługujący się właśnie takim herbem- czarny lew wyskakujący spoza muru z cieniami (blankami). Fundatorem kościoła i klasztoru górującego nad naszą gminą był również Zaremba, którego zmumifikowane zwłoki znajdują się w podziemiach kościoła. Nazwa miejscowości - Zaręby Kościelne podkreśla związek z kościołem, a więc zasadne było dodanie do herbu modelu kościoła, który trzyma w swych mocnych łapach lew, podkreślając siłę z jaką parafianie związani są z wiarą katolicką i kościołem.

Zgodnie z ustawą z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach herb i tarcza na której się znajduje powinien spełniać odpowiednie wymogi. Po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji heraldycznej, która uznała przedstawiony projekt za jeden z najbardziej interesujących i oryginalnych herbów gminnych. Rada Gminy w dniu 26 kwietnia 2005 roku podjęła uchwałę nr XXIV/ 133/05 w sprawie ustanowienia herbu, flagi i pieczęci Gminy Zaręby Kościelne.

We współczesnej heraldyce samorządowej obowiązuje tarcza hiszpańska, dlatego też herb Gminy Zaręby Kościelne wykonany jest w kształcie takiej tarczy. Na tarczy koloru białego znajduje się mur z blankami czerwonym, na nim trzy złote kamienie, zza muru pół lwa koloru czarnego trzymającego w przednich łapach model kościoła koloru złotego.

Flaga gminy zawiera podstawowe elementy herbu, dlatego też znajduje się na niej dwa pasy skrajne poziome czerwone, pas dolny ozdobiony blankami, pas środkowy najszerszy biały; z pasa dolnego pół lwa wspiętego koloru czarnego, trzymającego w łapach model kościoła koloru złotego. Nasza Gmina posiada również własną pieczęć herbową, w której w centralnym miejscu znajduje się herb gminy.

Mamy nadzieję, że ustanowiony herb, flaga i pieczęć gminy podkreśli naszą tożsamość, przywiązanie do tradycji i wiary oraz stanie się symbolem naszej gminy.